

**Den Paneuropæiske Ministerkonference
om
Skovenes Beskyttelse i Europa
afholdt
d. 2.-4. juni 1998 i Lissabon.**

**LISSABON-RESOLUTIONERNE
i dansk oversættelse.**

Skov- og Naturstyrelsen

September 1998

I . MØDEERKLÆRING	I-1
II . RESOLUTION L1: MENNESKER, SKOVE OG SKOVBRUG	II-1
DEL I: GENERELLE RETNINGSLINIER.....	II-2
DEL II: FREMTIDIGE TILTAG	II-3
III . RESOLUTION L2: PANEUROPÆISKE KRITERIER, INDIKATORER OG OPERATIONELLE RETNINGSLINIER FOR BÆREDYGTIGT SKOVBRUG	III-5
IV . PANEUROPÆISKE KRITERIER OG INDIKATORER FOR BÆREDYGTIGT SKOVBRUG (BILAG 1 TIL RESOLUTION L2)	IV-1
KRITERIUM 1: VEDLIGEHOVELDELSE OG HENSIGTSMÆSSIG FORBEDRING AF <u>SKOVRESSOURCER</u> OG DERES BIDRAG TIL GLOBALE KULSTOFKREDSLØB	IV-2
KRITERIUM 2: VEDLIGEHOVELDELSE AF SKOVØKOSYSTEMERNES <u>SUNDHEDSTILSTAND OG LEVEDYGTIGHED</u>	IV-4
KRITERIUM 3: VEDLIGEHOVELDELSE OG BEFORDRING AF SKOVENES <u>PRODUKTIVE FUNKTIONER</u> (TRÆOG ANDET)	IV-5
KRITERIUM 4: VEDLIGEHOVELDELSE, BEVARELSE OG HENSIGTSMÆSSIG FORBEDRING AF <u>BIOLOGISK DIVERSITET</u> I SKOVØKOSYSTEMERNE	IV-7
KRITERIUM 5: VEDLIGEHOVELDELSE OG HENSIGTSMÆSSIG FORBEDRING AF <u>BESKYTTELSESFUNKTIONER</u> I SKOVDRIFTEN (ISÆR JORD OG VAND)	IV-10
KRITERIUM 6: VEDLIGEHOVELDELSE AF ANDRE SAMFUNDSØKONOMISKE FUNKTIONER OG FORHOLD	IV-12
V . PANEUROPÆISKE OPERATIONELLE RETNINGSLINIER FOR BÆREDYGTIG SKOVDRIFT (BILAG 2 TIL RESOLUTION L2)	V-1
1. INDLEDNING	V-2
2. ANVENDELSESMULIGHEDER FOR DE PANEUROPÆISKE OPERATIONELLE RETNINGSLINIER	V-4
3. PANEUROPÆISKE OPERATIONELLE RETNINGSLINIER FOR BÆREDYGTIG SKOVDRIFT. V-6	
<i>Kriterium 1. Vedligeholdelse og hensigtsmæssig forbedring af skovressourcer og deres bidrag til globale kulstofkredsløb....</i>	<i>V-6</i>
<i>Kriterium 2. Vedligeholdelse af skovøkosystemernes sundhedstilstand og levedygtighed</i>	<i>V-7</i>
<i>Kriterium 3. Vedligeholdelse og befordring af skovens produktive funktioner (træg og andet).....</i>	<i>V-8</i>
<i>Kriterium 4. Vedligeholdelse, bevarelse og hensigtsmæssig forbedring af biologisk diversitet i skovøkosystemerne</i>	<i>V-9</i>
<i>Kriterium 5. Vedligeholdelse og hensigtsmæssig forbedring af beskyttelsesfunktioner i skovdriften (især jord og vand)</i>	<i>V-11</i>
<i>Kriterium 6. Vedligeholdelse af andre socialøkonomiske funktioner og forhold</i>	<i>V-12</i>

I . MØDEERKLÆRING

GENEREL ERKLÆRING FRA DEN TREDJE MINISTERKONFERENCE OM BESKYTTELSE AF SKOVE I EUROPA

Undertegnede ministre ansvarlige for skove - som er til stede på den Tredje Ministerkonference om Beskyttelse af Skove i Europa afholdt i Lissabon d. 2. - 4. juni 1998 - og erindrer de skovrelaterede beslutninger og aftaler fra UNCED⁽¹⁾, UNGASS⁽²⁾ og 11. Verdenskongres om Skovbrug samt bestemmelserne i FNs konventioner CBD⁽³⁾, FCCC⁽⁴⁾ og CCD⁽⁵⁾ - og anerkender de fremskridt og resultater som er opnået i iværksættelsen af tilsagnene fra ministerkonferencerne i Strasbourg og Helsingfors - og er bekendt med de mange udfordringer, muligheder og trusler forbundet med skove og bæredygtig skovdrift - har følgende fælles vision:

I det 21. århundrede vil den europæiske skovsektor - samtidig med at den respekterer skovenes samfundsmæssige, økonomiske, miljømæssige og kulturelle funktioner - optimere sit bidrag til en bæredygtig samfundsudvikling og især til udviklingen af landdistrikterne, tilvejebringelsen af fornybare ressourcer og beskyttelsen af det globale og lokale miljø.

I forståelse af skovenes mangfoldige roller og i erkendelse af betydningen af bevarelse og bæredygtig drift af skove vil samfundet støtte en forsvarlig udvikling af skovsektoren ved at tilvejebringe gunstige lovgivningsmæssige, institutionelle, økonomiske og samfundsmæssige rammer for at udøve bæredygtig skovdrift, træffe velovervejede beslutninger om den bedst mulige anvendelse af skovprodukter og -tjenesteydelser bestående af træ eller andet og mindske det nuværende pres på skovenes sundhedstilstand og levedygtighed.

Et effektivt partnerskab mellem samfundet og skovsektoren vil blive styrket i erkendelse af skovenes rolle som fornybare ressourcer, skovejernes ansvar for bæredygtig skovdrift og Europas ansvar for at vise eksempler på integrering af alle skovens funktioner samt for nyskabende produktion og anvendelse af skovprodukter og -tjenesteydelser af træ eller andet.

Arven af sunde og biologisk mangfoldige skove til fremtidige generationer, det positive bidrag til de globale kulstofkredsløb og hydrologiske kredsløb, bevarelsen af jord- og vandressourcerne, beskyttelsen af befolkningen og

⁽¹⁾UNCED - FNs konference om miljø og udvikling

⁽²⁾UNGASS - FNs generalforsamlings specialsession

⁽³⁾CBD - Konventionen om biologisk mangfoldighed

⁽⁴⁾UN/FCCC - FNs rammekonvention om klimaændringer

⁽⁵⁾CCD - Konvention om bekæmpelse af ørkendannelse

infrastrukturen mod naturens luner, tilvejebringelsen af indtægter og arbejdspladser især i landdistrikterne og den fremragende egenskab at kunne skabe rekreative og kulturelle oplevelser for enhver er skovenes typiske egenskaber, på hvilke generationer af skovejere og samfundet som helhed har opbygget - og fortsat vil opbygge - såvel nuværende som fremtidige værdier.

I ovennævnte visions ånd udtrykker vi hermed vor forpligtelse til at:

1. Forbedre de samfundsmæssige og økonomiske aspekter ved bæredygtig skovdrift og styrke forbindelsen mellem skovsektoren og samfundet gennem øget dialog og gensidig forståelse af bæredygtig skovdrift samt skovenes og skovdriftens rolle. Udvikle skovsektorens mulige bidrag til udvikling af landdistrikterne, beskæftigelsen, miljøet og en samlet bæredygtig samfundsudvikling i fuldt omfang ved at iværksætte Resolution L1, "Mennesker, skove og skovbrug – Forbedring af de socialøkonomiske aspekter ved bæredygtigt skovbrug".

2. Yderligere fremme bæredygtig skovdrift som bl.a. bidrager til bevarelse af biologisk diversitet, minimering af de negative følger af luftforurening og klimaændringer samt bekæmpelse af ørkendannelse ved at:

I. Vedtage de seks fælleseuropæiske kriterier for bæredygtig skovdrift idet vi godkender, iværksætter og kontinuerligt forbedrer de "Fælleseuropæiske indikatorer for bæredygtigt skovbrug" og godkender de frivillige "Fælleseuropæiske operationelle retningslinier for bæredygtigt skovbrug" ved at iværksætte Resolution L2, "Fælleseuropæiske kriterier, indikatorer og operationelle retningslinier for bæredygtigt skovbrug";

II. Samarbejde med den ministerielle proces "Miljø for Europa", især ved at godkende "Arbejdsprogram for bevarelse og forbedring af biologisk og landskabsmæssig diversitet i skovenes økosystemer 1997-2000" og fremme dets iværksættelse og fremtidige revidering i overensstemmelse med Resolution H2⁽⁶⁾ og de foreslåede tiltag, som blev aftalt i FNs mellemstatslige panel for skove;

III. Stimulere og fremme hensigtsmæssig brug af træ og andre skovprodukter som miljøvenlige og fornybare materialer;

IV. Vurdere skovøkosystemernes rolle i begrænsningen af klimaændringer - i overensstemmelse med FNs rammekonvention om klimaændringer - som kulstofoptager og -reservoir, kombineret med den stigende brug af træprodukter med lang livscyklus og en forbedring af skovøkosystemernes mange bidrag til bevarelse og berigelse af jord samt

⁽⁶⁾ 'H2'- Helsingfors-resolution 2 'Generelle retningslinier for bevarelse af de europæiske skoves biologiske diversitet'

regulering af vandkredsløbet.

1. Tage nationale såvel som samarbejdsbaserede skridt i retning af en iværksættelse af beslutningerne på FNs generalforsamlings specialsession (UNGASS) vedrørende forslagene om tiltag aftalt i det Mellestatslige ad hoc panel for skove (IPF) og bidrage til det Mellestatslige forum for skoves arbejde under FNs kommission for bæredygtig udvikling (UNCSD/IFF).
2. Fortsætte med at dele resultaterne opnået i den fælleseuropæiske proces med alle interesserede parter samt med ethvert vigtigt internationalt forum inden for og uden for FNs system og derved positivt bidrage med vore erfaringer og resultater til at fremme bæredygtig skovdrift på alle niveauer, samt til at skabe enighed om spørgsmål vedrørende skovpolitik og til at implementere de vigtige politiske tilsagn og aftaler.
3. Udvikle et arbejdsprogram for iværksættelse af denne konferences beslutninger og styrke iværksættelsen af tidligere tilsagn givet på ministerkonferencerne i Strasbourg og Helsingfors i samarbejde med internationale organer og organisationer, især FAOs⁽⁷⁾ europæiske skovbrugskommission, UNECEs⁽⁸⁾ tømmerkomité, UNEP⁽⁹⁾, ILO⁽¹⁰⁾, NGO'er⁽¹¹⁾ og andre relevante interesserede parter. Dette program vil blive baseret på videnskabeligt og teknisk samarbejde i Europa og danne et dynamisk grundlag for problemløsning inden for europæisk skovdrift.
4. Videreføre arbejdet i den ånd, der herskede på ministerkonferencerne i Strasbourg og Helsingfors, idet vi stadfæster principperne aftalt for iværksættelse af beslutningerne truffet på konferencerne og fortsættelsen af den ministerielle proces. Der bør afholdes yderligere konferencer, når et tilstrækkeligt antal underskrivende stater finder dette påkrævet, og der er gjort fremskridt i iværksættelsen af tilsagnene på nationalt og regionalt plan.
5. Arbejde aktivt for at skabe enighed om behovet for og de eventuelle bestanddele af et globalt juridisk bindende instrument vedrørende drift, bevarelse og bæredygtig udvikling af alle typer skov

⁽⁷⁾ FAO - FNs organisation for ernæring og landbrug

⁽⁸⁾ UNECE - FNs økonomiske kommission for Europa

⁽⁹⁾ UNEP - FNs miljøprogram

⁽¹⁰⁾ ILO - Den internationale arbejdsorganisation

⁽¹¹⁾ NGO'er - Ikke-statslige organisationer

inden for UNCSD/IFFs arbejdsområde, i erindring om vort faste tilsagn til et sådant instrument.

II . Resolution L1: Mennesker, skove og skovbrug

Forbedring af de socialøkonomiske aspekter ved bæredygtig skovdrift

De Underskrivende Stater og Det Europæiske Fællesskab, som

- A. Erindrer måsætningerne om bæredygtig skovdrift anført i skovprincipperne⁽¹²⁾ vedtaget på FNs konference om miljø og udvikling (UNCED)⁽¹³⁾ og erindrer definitionen på bæredygtig skovdrift vedtaget på Ministerkonferencen i Helsingfors i Resolution H1⁽³⁾,
- B. Erkender skovsektorens og den bæredygtige skovdrifts vigtige rolle i en overordnet bæredygtig samfundsudvikling,
- C. Erkender vigtigheden af skovenes samfundsmæssige og økonomiske funktioner, og at de miljømæssige, økologiske og kulturelle funktioner er væsentlige bestanddele af bæredygtig skovdrift, samt at det er nødvendigt at tage disse op for at kunne reagere positivt på samfundets voksende og undertiden modstridende behov,
- D. Er bevidst om behovet for en øget dialog mellem skovsektoren og offentligheden med henblik på at definere bredt acceptable måsætninger for skovpolitikken,
- E. Bekræfter at skove og skovdrift udgør en af grundpillerne i bæredygtig udvikling af landdistrikter og erkender komplementariteten mellem skovdrift og andre sektorer i forbindelse med bæredygtig udvikling,
- F. Erkender skovsektorens bidrag i de fleste europæiske lande som kilde til direkte og indirekte beskæftigelse samt at der hovedsagelig i landdistrikterne er et potentiale for udvikling af nye beskæftigelses- og indtægtsmuligheder i så uensartede virksomheder som utraditionelle mindre industriforetagender, andre skovrelaterede aktiviteter som f.eks. rekreation og økoturisme samt andre nyopståede foretagender,
- G. Erindrer at fornuftige og hensigtsmæssige lovgivningsmæssige, institutionelle og økonomiske rammer er vigtige for bæredygtig skovdrift,
- H. Erindrer at skovdriften i Europa afhænger af millioner af private ejere samt af aktiviteter udført af statsorganer og andre offentlige myndigheder med langvarige traditioner og rettigheder,

⁽¹²⁾ Skovprincipperne, også kaldet skoverklæringen – "Juridisk uforpligtende officiel principerklæring om global enighed vedrørende drift, bevarelse og bæredygtig udvikling af alle typer skov"

⁽²⁾ "Skovressourcer og skovarealer bør forvaltes på bæredygtig vis for at opfylde de sociale, økonomiske, økologiske, kulturelle og åndelige behov hos nuværende og fremtidige generationer"

⁽³⁾ "Bæredygtig skovdrift" vil sige forvaltning og brug af skove og skovarealer på en måde og i et tempo, som bevarer deres biologiske mangfoldighed, produktivitet, fornyelsesevne, levedygtighed og deres mulighed for nu og fremover at opfylde relevante økologiske, økonomiske og samfundsmæssige funktioner på lokalt, nationalt og globalt plan, og som ikke forvolder skade på andre økosystemer.

- I. Understreger de fornybare og miljøvenlige egenskaber ved skovprodukter af træ eller andet fra skove drevet på bæredygtig vis samt at udvikling af velegnede beregnings- og vurderingsmetoder er påkrævet for de ikke-markedsførte varer og tjenesteydelser fra skove,
- J. Anerkender de værdifulde bidrag fra FAO/ECE/ILO-⁽¹⁴⁾ Ekspertgruppen vedrørende sociale aspekter ved bæredygtigt skovbrug, især hvad angår rapporten "Mennesker, skove og bæredygtighed";

forpligter sig til at fremme:

1. *Iværksættelsen af de Generelle Retningslinier og Fremtidige Tiltag anført i denne resolution;*
2. *Udveksling af erfaringer og samarbejde om gennemførelse af de i Del II beskrevne fremtidige tiltag i Europa via eksisterende internationale organisationer og institutioner.*

Del I: Generelle retningslinier

1. Vekselvirkningen mellem skovdrift og samfundet i almindelighed bør fremmes via partnerskaber og styrkes ved at øge den almindelige opmærksomhed på begrebet bæredygtig skovdrift samt skovenes og skovdriftens rolle i en bæredygtig udvikling. Der kræves derfor et hensigtsmæssigt niveau af deltagelse, uddannelse, PR og gennemsækelighed i skovdriften.
2. Forsvarlige lovgivningsmæssige, institutionelle og økonomiske rammer bør opretholdes og forbedres på nationalt plan, således at alle skovejere sættes i stand til og motiveres til at udøve bæredygtig skovdrift og foretage langsigtede investeringer deri.
3. Samarbejdsorganer, især sammenslutninger af skovejere, bør støttes i deres udvikling af og evne til at styrke udøvelsen af bæredygtig skovdrift, og man bør bl.a. lette informationsstrømmen, produktionen og markedsføringen af produkter og tjenesteydelser - herunder også nye og hidtil ikke-markedsførte skovprodukter og -tjenesteydelser.
4. Skovdriftens bidrag til en bæredygtig udvikling af landdistrikterne bør udnyttes fuldt ud gennem sammenhæng mellem skovpolitik og programmer og aktiviteter i andre sektorer som f.eks. landbrug, turisme, miljø energi og industri, idet man drager fordel af komplementaritet og synergi.
5. Skovenes markedsførte og ikke-markedsførte kulturelle, samfundsmæssige og miljømæssige ydelser bør vurderes, og deres bidrag til samfundet og en bæredygtig udvikling af landdistrikterne bør integreres i skovsektorens samt andre sektorer overordnede politik og programmer.
6. Nye beskæftigelses- og indtægtsmuligheder inden for bæredygtig skovdrift bør stimuleres, især gennem spredning af aktiviteter tilknyttet skovene.
7. En politik for udvikling af menneskelige ressourcer bør stimulere tilpasningen til skiftende beskæftigelsesmuligheder i forbindelse med skovene, øge skovejernes, skovforvalternes og

⁽¹⁴⁾ FAO - FN's organisation for ernæring og landbrug, ECE - FN's økonomiske kommission for Europa, og ILO - Den internationale arbejdsorganisation.

skovarbejdernes kompetence vedrørende skovdrift samt tilstræbe et tilbud af lige muligheder for beskæftigelse, indtægt, uddannelse og karriere.

8. De kønsmæssige aspekter inden for europæisk skovdrift og deres potentiale i den videre udvikling af bæredygtig skovdrift bør anerkendes og udnyttes fuldt ud.
9. Produktion, markedsføring og forbrug af træ og andre skovprodukter og tjenesteydelser fra skove forvaltet på bæredygtig vis - som er vigtige fornybare ressourcer - bør fremmes aktivt som middel til at forbedre skovdriftens økonomiske levedygtighed, idet man drager fordel af nye markedsmuligheder.

Del II: Fremtidige tiltag

De Underskrivende Stater og Det Europæiske Fællesskab forpligter sig til at:

1. Udvikle en dialog med offentligheden på passende plan samt udvikle effektive programmer der øger bevidstheden om bæredygtig skovdrifts fordele for samfundet.
2. Fortsætte med at udvikle vilkårene for relevante interesserede parters deltagelse i udvikling af skovpolitik og skovprogrammer.
3. Udforske måder og midler til på nationalt plan at bevare og udvikle forsvarlige lovgivningsmæssige, institutionelle og økonomiske rammer med henblik på at give alle skovejere mulighed og motivation for at udøve bæredygtig skovdrift og foretage langsigtede investeringer deri.
4. Tilpasse undervisnings- og uddannelsesprogrammer som bidrager til udvikling af en højt kvalificeret og alsidig arbejdsstyrke og ligeledes øger kvindernes engagement i skovrelaterede aktiviteter.
5. Tilskynde til undersøgelser af de kønsmæssige aspekter ved skovdriftens politik og praksis i Europa, især hvad angår undervisning, uddannelse, kommunikation og beslutningstagning, med henblik på at forbedre bæredygtig skovdrift.
6. Fremme udviklingen af undervisnings- og uddannelsesprogrammer - især rettet mod skovejere og skovforvaltere - som fokuserer på nye muligheder og fremgangsmåder ved produktion af varer og tjenesteydelser fra skovbrug drevet på bæredygtig vis.
7. Tilskynde til sammenlignende undersøgelser af træprodukter og erstatningsprodukter af andre materialer idet man gennemgår hele deres livscyklus og bestræber sig på at opnå gunstige forhold for produktion, markedsføring og forbrug af træ og andre produkter og tjenesteydelser fra skovbrug drevet på bæredygtig vis som levedygtige alternativer til konkurrerende produkter baseret på ikke-fornybare naturressourcer - og samtidig skabe større beskæftigelse og indtægter.
8. Fremme forbedringen og anvendelsen af hensigtsmæssige normer og kutymer for sikkerhed og helbred, professionalisme blandt skovejere, skovarbejdere og entreprenører samt behørig attestation af faglige færdigheder.

9. Gøre en yderligere forskningsindsats vedrørende bæredygtig skovdrifts socioøkonomiske aspekter, især hvad angår opgørelse og værdisætning af det fulde omfang af varer og ydelser fra skovene, for at tilvejebringe pålidelige oplysninger til brug for politik, beslutningstagning og offentlig dialog.
10. Fremme medtagelsen af resultater fra opgørelser og værdisætning af træ og ikke-træ produkter og ydelser fra skovene i de nationale regnskabssystemer for økonomi og naturressourcer.
11. Vurdere den mulige effekt af kvalitetssikringssystemer og -programmer - f.eks. frivillige og uvildige skovcertificeringsordninger - på bæredygtig skovdrift i overensstemmelse med de foreslåede tiltag aftalt af det Mellestatslige panel for skove (IPF).

III . Resolution L2: Paneuropæiske kriterier, indikatorer og operationelle retningslinier for bæredygtigt skovbrug

De Underskrivende Stater og Det Europæiske Fællesskab, som

- A. Erindrer de på Ministerkonferencen i Helsingfors vedtagne resolutioner, nemlig Resolution H1 "Generelle retningslinier for bæredygtig drift af skove i Europa" og Resolution H2 "Generelle retningslinier for bevarelse af de europæiske skoves biologiske diversitet", og bemærker, at de paneuropæiske kriterier, indikatorer og operationelle retningslinier for bæredygtig skovdrift er baseret på Resolution H1 og H2,
- B. Anerkender samarbejdet mellem de europæiske lande og organisationer ved formuleringen af kriterier, som beskriver de forskellige aspekter ved bæredygtig skovdrift i Europa, udviklingen via kvantitative og beskrivende indikatorer af et sammenhængende sæt værktøjer til vurdering af og hjælp med yderligere fremskridt inden for bæredygtig skovdrift på internationalt og nationalt plan, samt retningslinier til praktisk frivillig brug på driftsniveau,
- C. Bemærker at kriterier og indikatorer er potentielt nyttige værktøjer til fremme for bæredygtig skovdrift, idet de giver relevante oplysninger til udvikling og vurdering af skovdriftspolitik, fastlæggelse af national skovdriftspolitik, planer og programmer samt danner grundlag for indsamling af skovrelaterede data på tværs af sektorerne,
- D. Bemærker at de paneuropæiske operationelle retningslinier på trods af deres frivillige art kan bidrage til forbedret kommunikation, bevidstgørelse og iværksættelse af hensigtsmæssige handlinger på praktisk niveau vedrørende bæredygtig skovdrift, når de tilpasses iværksættelsesniveauets særlige forhold,
- E. Erkender behovet for at forædle og forbedre disse paneuropæiske værktøjer efterhånden som begrebet bæredygtig skovdrift udvikler sig, den tekniske og videnskabelige viden forbedres og relevante internationale aftaler udvikles,
- F. Anerkender den foretagne indsats og de opnåede fremskridt i europæiske og andre lande samt internationale organisationer vedrørende udvidet udvikling og brug af kriterier og indikatorer for bæredygtig skovdrift,
- G. Anerkender kontakterne og samarbejdet med andre internationale og regionale processer og initiativer samt internationale organisationer vedrørende udvikling og iværksættelse af kriterier og indikatorer, og som understreger vigtigheden af et fortsat samarbejde om at fremme sammenligneligheden mellem de forskellige sæt kriterier og indikatorer,
- H. Anerkender samarbejdet med UNECE⁰ og FAO⁰ samt især den støtte til dataindsamling, som er modtaget ved medtagning af de fleste af de eksisterende paneuropæiske kvantitative indikatorer i den tempererede og nordlige bestanddel af Det globale skovstatistik-program (FRA).

har besluttet at:

1. Vedtage de seks kriterier for bæredygtig skovdrift fra de "Paneuropæiske kriterier og indikatorer for bæredygtigt skovbrug" (Bilag 1) og godkende de tilknyttede indikatorer som grundlag for international rapportering og for udvikling af nationale indikatorer;
2. Gå videre med at iværksætte samt kontinuerligt vurdere og yderligere forbedre de tilknyttede indikatorer;
3. Godkende de "Paneuropæiske operationelle retningslinier for bæredygtigt skovbrug" (Bilag 2) som grundlag for anbefalinger om bæredygtig skovdrift til praktisk anvendelse på frivilligt grundlag.

og forpligter sig til at:

1. Fremme udviklingen og iværksættelsen af nationale kriterier og indikatorer, idet de paneuropæiske kriterier og indikatorer benyttes som referencegrundlag, og idet der tages hensyn til specielle forhold i de enkelte lande, således at de integreres i nationale skovprogrammer eller andre relevante politikgrundlag.
2. Forbedre kvaliteten og fremme den nødvendige tilpasning af nationale dataindsamlingsystemer for at imødekomme behovet for oplysninger til national og international rapportering om bæredygtig skovdrift i erkendelsen af behovet for kontinuitet i termer og definitioner.
3. Benytte kriterierne og indikatorerne til international rapportering om de europæiske skoves status og tilstand i det omfang, dette måtte være muligt, og ligeledes anmode UNECE, FAO og andre relevante organisationer om at overveje, hvorvidt de i deres regelmæssige internationale rapportering - og især i Det globale skovstatistik-program (FRA) - kunne tage hensyn til de mest opdaterede kriterier og indikatorer.
4. Opfordre nationale og internationale forskningsinstitutter til at vurdere gennemførelsen, relevansen og omkostningseffektiviteten af indikatorer ved vurdering af bæredygtig skovdrift, samt tilgængeligheden af nationale data. Sammen med regeringer og organisationer at identificere behov samt fremme og støtte nødvendigt forskningssamarbejde med henblik på at forbedre og bedre kunne vurdere de af skovenes mange funktioner og anvendelsesformål, som måtte anses for ikke at være dækket tilstrækkeligt af det eksisterende sæt af kriterier og indikatorer.
5. Foretage vurdering på nationalt plan af udviklingen i tidens løb af mælige indikatorer i forbindelse med de aftalte udarbejdede målsætninger for at kunne vurdere de opnåede fremskridt inden for bæredygtig skovdrift.
6. Gøre en indsats sammen med andre internationale og regionale processer og initiativer, FAO, UNEP⁰ samt andre relevante internationale organisationer og konventioner for yderligere at udvikle fælles definitioner på nøgletermer og nøglebegreber, samt metodik til indsamling, lagring og udbredelse af data, med henblik på at øge sammenligneligheden mellem forskellige sæt af kriterier og indikatorer for bæredygtig skovdrift.
7. Fremme tilpasningen af de "Paneuropæiske operationelle retningslinier for bæredygtigt skovbrug" til de særlige nationale, undernationale og lokale økonomiske, økologiske, samfundsmæssige og kulturelle forhold under deltagelse af de interesserede parter.
8. Udbrede de "Paneuropæiske operationelle retningslinier for bæredygtigt skovbrug" - eller lignende eksisterende nationale normer svarende til retningslinierne - blandt

skovejere, skovforvaltere, skovorganisationer, offentligheden og andre interesserede parter samt opfordre til frivillig brug deraf.

Bilag:

- (1) Paneuropæiske kriterier og indikatorer for bæredygtigt skovbrug
- (2) Paneuropæiske operationelle retningslinier for bæredygtigt skovdrift

**IV . PANEUROPÆSKE KRITERIER OG INDIKATORER FOR
BÆREDYGTIGT SKOVBRUG (BILAG 1 TIL Resolution L2)**

VEDTAGET PÅ HELSINGFORS-KONFERENCENS
OPFØLGNINGSMØDER PÅ EKSPERTNIVEAU
i GENEVE, 24. juni 1994, og i ANTALYA, 23. januar 1995

KRITERIUM 1: VEDLIGEHOLDELSE OG HENSIGTSMÆSSIG FORBEDRING AF SKOVRESSOURCER OG DERES BIDRAG TIL GLOBALE KULSTOFKREDSLØB

BEGREBSOMRÅDE: GENEREL KAPACITET

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
 - tilvejebringer et overordnet grundlag for en politik til bevarelse og bæredygtig drift af skovene
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
 - tilvejebringe retningslinier for nationale planer eller programmer
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
 - muliggør en kapitalstrøm ind og ud af skovsektoren som reaktion på markedssignaler og offentlige politiske beslutninger
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
 - tilgodese det fulde omfang af skovens værdier og potentielle muligheder med regelmæssig skovrelateret planlægning og vurdering af nationale skovressourcer

BEGREBSOMRÅDE: AREALANVENDELSE OG SKOVAREAL

Kvantitativ indikator:

- 1.1. Arealet af skov- og andre skovbevoksede områder samt ændringer i arealet (om relevant klassificeret efter skov- og vegetationstype, ejerforhold, aldersforhold og skovens oprindelse)

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
 - vedligeholder skovressourcerne og forhindrer en forarmelse af skovene;
 - afklarer ejerforholdene og sikrer hensigtsmæssige jordbesiddelsesordninger
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
 - foretage integration mellem arealanvendelsesplanlægning og skovdrift
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
 - støtter mekanismer, som fremmer integrationen mellem arealanvendelsesplanlægning og skovdriftsplanlægning
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
 - forestå og anvende driftsmæssige retningslinier for arealanvendelsesplanlægning i forhold til skovressourcerne
 - forøge omdannelsen af landbrugs- og andre træløse arealer til skovarealer ved skovrejsning

BEGREBSOMRÅDE: STÅENDE VEDMASSE

Kvantitativ indikator:

1.2. Ændringer i:

- a. den samlede stående vedmasse
- b. den gennemsnitlige stående vedmasse på skovarealer (om relevant klassificeret efter forskellige vegetationszoner eller produktionsklasser)
- c. aldersstruktur eller relevante diameterdistributionsklasser

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
støtter bæredygtig drift og samtidig øger den stående vedmasse af såvel salgbare som ikke-salgbare træarter på skovarealer, som står til rådighed for tømmerproduktion
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
foretage og udvikle regelmæssig vurdering af skovressourcerne
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
tilvejebringer hensigtsmæssig tilskyndelse til at støtte en skovpolitik, som tilsigter en større stående vedmasse
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
forbedre vurderingen af skovressourcerne foretaget af et anerkendt forskningsinstitut eller andre tilsvarende organisationer

BEGREBSOMRÅDE: KULSTOFBALANCEN

Kvantitativ indikator:

1.3. Den samlede kulstofoplagering og ændringer i oplageringen i skovbevoksninger

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
præciserer politikken for øget brug af skovprodukter til energiformål
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
udvikle programmer for øget brug af skovprodukter til energiformål
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
tilvejebringer offentlig støtte til brug af træ til energiformål
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
forbedre undersøgelserne af længden af træprodukters livscyklus
forbedre effektivt organiseret indsamling af papiraffald

KRITERIUM 2: VEDLIGEHOLDELSE AF SKOVØKOSYSTEMERNES SUNDHEDSTILSTAND OG LEVEDYGTIGHED

Kvantitative indikatorer:

2.1. Den samlede mængde af, samt ændringerne gennem de sidste 5 år i, aflejringen af luftforurening (vurderet på permanente prøveflader).

2.2. Ændringer i alvorlig aflønning af skove under anvendelse af UN/ECEs og EUs afbladningsklassifikation (klasse 2, 3, og 4) gennem de sidste 5 år.

2.3. Alvorlig skade forvoldt af biotiske eller abiotiske stoffer:

a. alvorlig skade forvoldt af insekter og sygdomme hvor skadens omfang måles som en funktion af (dødeligheden eller) tilvæksttabet

b. det årlige areal af afbrændt skov samt andre skovbevoksede områder

c. det årlige areal som er påvirket af stormskade samt den fra disse arealer skovede mængde

d. andelen af foryngelsesarealet som beskadiges alvorligt af vildt og andre dyr eller ved græsning

2.4. Ændringer i næringsstofbalance og surhedsgrad gennem de sidste 10 år (pH og CEC); CEC-måtningsgraden på prøvefladerne i det europæiske netværk eller et andet tilsvarende nationalt netværk

Deskriptive indikatorer (eksempler):

1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:

håndhæver love og politiske tiltag vedrørende bevarelse af skovenes sundhedstilstand og levedygtighed

2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:

udvikle mekanismer til kontrol af forekomsten af alvorlig skade / skadelige stoffer

3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:

skaber hensigtsmæssige incitamenter til at forhindre ekstrem afbrydelse af økologiske processer

4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:

styrke regelmæssig overvågning på stedet af skovenes sundhedstilstand og udarbejdelse af opgørelser over jordbundsforurening

forhindre alvorlig skade forvoldt af maskiner og skovdriftsaktiviteter: komprimering af jord, skade på stående træer, osv.

KRITERIUM 3: VEDLIGEHOJDELSE OG BEFORDRING AF SKOVENES PRODUKTIVE FUNKTIONER (TRÆ OG ANDET)

BEGREBSOMRÅDE: TRÆPRODUKTION

Kvantitative indikatorer:

3.1. Balancen mellem vækst og bortfjernelse af skov gennem de sidste 10 år

3.2. Procentdelen af skovarealet som forvaltes ifølge en driftsplan eller driftsmæssige retningslinier.

Deskriptive indikatorer (eksempler):

1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:

tilskynder skovejerne til at drive miljømæssigt sundt skovbrug på grundlag af en skovdriftsplan eller tilsvarende retningslinier

2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:

udvikle institutioner og mekanismer der forfægter, at økonomiske, miljømæssige og samfundsmæssige faktorer er væsentlige elementer i træproduktionen

udvikle og vedligeholde en effektiv fysisk infrastruktur, som letter leverancen af skovprodukter og -tjenesteydelser

3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:

støtter en investerings- og skattemæssig politik, som anerkender skovdrifts-investeringernes langsigtede natur

støtter en ikke-diskriminerende handelspolitik for skovprodukter

4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:

forbedre teknologi og planer baseret på korrekte skovopgørelser

BEGREBSOMRÅDE: PRODUKTER SOM IKKE ER TRÆ

Kvantitativ indikator:

3.3. Den samlede mængde af samt ændringerne i værdien og/eller mængden af skovprodukter, som ikke er træ (f.eks. jagt og vildt, kork, bær, svampe, osv.)

Deskriptive indikatorer (eksempler):

1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:

tilvejebringer juridiske instrumenter til regulering af skovdriftsmæssige fremgangsmåder vedrørende rekreative formål og høstning af skovprodukter, som ikke er træ

2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:

støtte relevante organisationer med henblik på udbredelse af viden om fordelene ved skovprodukter, som ikke er træ

3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:

muliggør iværksættelse af retningslinier for forvaltning af fordelene ved skovprodukter, som ikke er træ

4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:

udvikle driftsplaner for fordelene ved at have skovprodukter, som ikke er træ

KRITERIUM 4: VEDLIGEHOLDELSE, BEVARELSE OG HENSIGTSMÆSSIG FORBEDRING AF BIOLOGISK DIVERSITET I SKOVØKOSYSTEMERNE

BEGREBSOMRÅDE: GENERELLE FORHOLD

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
 - afklarer begrebet drift, bevarelse og bæredygtig udvikling af skovene
 - søger for national overholdelse af internationale juridiske instrumenter
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
 - vedligeholde, bevare og på hensigtsmæssig vis forbedre biologisk diversitet på økosystemmæssigt, artsmæssigt og genetisk niveau
 - identificere økonomiske værdier i skove, hvor driften reguleres med henblik på bevarelse af biologisk diversitet
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
 - skaber nye ressourcer og incitament, som forbedrer mekanismerne til forudsigelse af menneskelige indgrebs indvirkning på skovene
 - støtter økonomiske værdier i skove, hvor driften reguleres med henblik på bevarelse af biologisk diversitet
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
 - udvikle nye opgørelser og vurderinger af den økologiske indvirkning på den biologiske diversitet
 - udvikle værktøjer til vurdering af skovdriftens indvirkning på den biologiske diversitet

BEGREBSOMRÅDE: REPRÆSENTATIVE, SJÆLDNE OG SÅRBARE SKOVØKOSYSTEMER

Kvantitativ indikator:

- 4.1. Ændringer i arealet af:
 - a. naturlige og gamle halvnaturlige skovtyper
 - b. fuldt beskyttede fredskovarealer
 - c. skove beskyttet af særlige driftsmæssige ordninger

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
 - tilvejebringer juridiske instrumenter til beskyttelse af repræsentative, sjældne eller sårbare skovøkosystemer
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
 - udvikle og opretholde institutionel kapacitet og ansvarsfordeling vedrørende beskyttede områder
 - opretholde iværksættelsesgraden af bekræftede nationale skovbevarelsesprogrammer

3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:

støtter de beskyttede skoves repræsentationsgrad hvad angår økologisk og regional fordeling

4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:

forbedre tiltagene til genetablering af den endemiske biologiske diversitet i skove forvaltet med henblik påproduktion

tage skridt til genoprettelse af forarmede skovarealer

BEGREBSOMRÅDE: TRUEDE ARTER

Kvantitativ indikator:

4.2. Ændringer i antallet og procentdelen af truede arter i forhold til det samlede antal skovarter (v.h.a. referencelister, f.eks. IUCN, Europarådet eller EUs habitatdirektiv)

Deskriptive indikatorer (eksempler):

1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:

tilvejebringer juridiske instrumenter til beskyttelse af truede arter

2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:

udvikle og bevare institutionelle instrumenter til beskyttelse af truede arter

3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:

støtter iværksættelsen af driftsmæssige retningslinier, som tager hensyn til truede arter

4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:

udarbejde regelmæssigt reviderede lister over truede skovarter

forbedre kendskabet til truede arter / vurderinger, opgørelser eller forskning i truede arter

BEGREBSOMRÅDE: BIOLOGISK DIVERSITET I PRODUKTIONSSKOVE

Kvantitative indikatorer:

4.3. Ændring i andelen af bevoksninger anvendt til bevarelse og udnyttelse af skovenes genetiske ressourcer (genbevaringsskove, frøindsamlingsbevoksninger, osv.); differentiering mellem hjemmehørende og indførte arter

4.4. Ændringer i andelen af blandede bevoksninger på 2-3 træarter

4.5. Det årligt naturligt foryngede areals andel af det samlede foryngelsesareal

Deskriptive indikatorer (eksempler):

1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:

tilvejebringer juridiske instrumenter til at sikre foryngelse af de forvaltede skove

2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:

udvikle og bevare institutionelle instrumenter til at sikre foryngelse af forvaltede skove

foretage opgørelser af andelen af områder dækket med træer, som er væsentligt ældre end den aktuelt anvendte acceptable udnyttelsesalder

3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:

tilvejebringer økonomisk tilskyndelse til at medtage miljømæssige spørgsmål i driftsplanlægningen

foretager opgørelse / vurdering af bioindikatorer

4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:

tage skridt til bevarelse eller genoprettelse af biologisk diversitet i gamle skove

overvåge ændringer i andelen af arealer med ny tilplantning eller genplantede arealer dækket af hjemmehørende og indførte arter, nåle- og løvtræer

KRITERIUM 5: VEDLIGEHOLDELSE OG HENSIGTSMÆSSIG FORBEDRING AF BESKYTTELSSESFUNKTIONER I SKOVDRIFTEN (ISÆR JORD OG VAND)

BEGREBSOMRÅDE: GENEREL BESKYTTELSE

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
tilvejebringer juridiske instrumenter til regulering eller begrænsning af skovdriften i skove beskyttet med henblik på infrastruktur / skove med beskyttelsesfunktioner

- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
udvikle og bevare institutionelle instrumenter til regulering eller begrænsning af skovdriften i skove beskyttet med henblik på infrastruktur / skove med beskyttelsesfunktioner

- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
støtter udarbejdelsen af driftsmæssige retningslinier for infrastrukturskove og skove med beskyttelsesfunktioner

- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
forske i infrastrukturskove og skove med beskyttelsesfunktioner hvad angår arealanvendelse / skovdrift

BEGREBSOMRÅDE: EROSION AF JORD

Kvantitativ indikator:

- 5.1. Andelen af skovarealer forvaltet primært med henblik på beskyttelse af jorden

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
tilvejebringer juridiske instrumenter til at regulere eller begrænse skovdriftsudøvelsen i områder med sårbare jordarter

- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
styrke institutionelle instrumenter til regulering eller begrænsning af skovdriftsudøvelsen i områder med sårbare jordarter

- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
støtter udarbejdelsen af driftsmæssige retningslinier for områder med sårbare jordarter

- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
foretage opgørelser af og drive forskning i erosion af jord

BEGREBSOMRÅDE: VANDBESKYTTELSE I SKOVE

Kvantitativ indikator:

5.2. Andelen af skovarealer forvaltet primært til vandbeskyttelsesformål

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
tilvejebringer juridiske instrumenter til regulering eller begrænsning af skovdriftsudøvelsen med henblik på bevarelse af vand eller beskyttelse af vandressourcer
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
udvikle og bevare institutionelle instrumenter til regulering eller begrænsning af skovdriftsudøvelsen med henblik på bevarelse af vand eller beskyttelse af vandressourcer
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
støtter udarbejdelsen af driftsmæssige retningslinier med henblik på at tage hensyn til vandbevarelse i skovdriftsudøvelsen
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
foretage opgørelser af og drive forskning i vandkvalitet og strømningsforhold sammenholdt med arealanvendelse / skovdrift

KRITERIUM 6: VEDLIGEHOLDELSE AF ANDRE SAMFUNDSØKONOMISKE FUNKTIONER OG FORHOLD

BEGREBSOMRÅDE: SKOVSEKTORENS BETYDNING

Kvantitativ indikator:

6.1. Skovsektorens andel i bruttonationalproduktet

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
tilvejebringer juridiske instrumenter til sikring af skovsektorens udvikling
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
udvikle og vedligeholde en effektiv fysisk infrastruktur, som letter leverancen af skovprodukter
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
sikrer nye investeringer i skovsektoren til dækning af fremtidig efterspørgsel
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
udvikle ny forbedret teknologi samt anvende denne i praksis
foretage markedsanalyser for bedre at imødekomme samfundets behov

BEGREBSOMRÅDE: REKREATIVE FORMÅL

Kvantitativ indikator:

6.2. Udnyttelse til rekreative formål: skovareal med offentlig adgang pr. indbygger i procent af det samlede skovareal

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
anerkender lokalbefolkningens sædvane- og traditionsmæssige rettigheder og tilvejebringer midler til løsning af konflikter vedrørende adgang
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
foretage planlægning og vurdering af skovbrugets rekreative tjenesteydelser
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
støtter skovtilhængerne med henblik på at bevare særlige miljømæssige, kulturelle, sociale og videnskabelige værdier i forbindelse med de rekreative tjenesteydelser
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
foretage vurdering af rekreative forhold

BEGREBSOMRÅDE: TILVEJEBRINGELSE AF ARBEJDSPLADSER

Kvantitativ indikator:

6.3. Ændringer i beskæftigelsesgraden inden for skovdriften, især i landområder (personer beskæftiget inden for skovdrift, skovning og skovindustri)

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
tilvejebringer juridiske instrumenter til sikring af indtægtsniveauet i skovsektoren
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
udvikle og vedligeholde arbejdskraftens færdigheder i forbindelse med alle relevante arbejdsopgaver
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
støtter programmer som sikrer beskæftigelsen i landområder i forbindelse med skovdrift
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
sikre at en rimelig del af indtægten fra produkter, som ikke er træ, stammer fra indtægtskilder på landet

BEGREBSOMRÅDE: FORSKNING OG ERHVERVSMÆSSIG UDDANNELSE

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
tilvejebringer nationale programmer for forskning og erhvervsmæssig uddannelse
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
udvikle og bevare institutionelle instrumenter, som forbedrer skovtilknyttet forskning og uddannelse
- 3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:
tilvejebringer offentlige og private midler til forsknings-, uddannelses- og informationsprogrammer
- 4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:
garantere at et tilstrækkeligt antal mennesker bliver uddannet på forskellige niveauer inden for skovdrift samt tværfaglige områder

BEGREBSOMRÅDE: OFFENTLIG BEVIDSTGØRELSE

Deskriptive indikatorer (eksempler):

- 1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:
tilvejebringer muligheder for offentlig adgang til oplysninger
- 2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:
styrke organisationerne med henblik på at oprette informationstjenester for offentligheden

3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:

garanterer at en del af indtægterne fra skovene geninvesteres i at informere offentligheden om disse

4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:

støtte undervisning i og oplysning om miljøspørgsmål og andre emner tilknyttet skovdriften

BEGREBSOMRÅDE: OFFENTLIG DELTAGELSE

Deskriptive indikatorer (eksempler):

1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:

tilvejebringer mulighed for offentlig deltagelse i den offentlige politik og beslutningstagning vedrørende skove

2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:

indføre institutionelle mekanismer, som involverer lokalbefolkningen og de ikke-statslige organisationer i beslutningsprocessen

3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:

tiltrækker offentligt engagement og forberedende planlægning

4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at:

forøge den offentlige deltagelse i beslutningsprocesser vedrørende iværksættelsen af skovpolitik

BEGREBSOMRÅDE: KULTURELLE VÆRDIER

Deskriptive indikatorer (eksempler):

1 Eksistensen af et juridisk / lovgivningsmæssigt grundlag samt omfanget hvori det:

tilvejebringer programmer og driftsmæssige retningslinier, som anerkender den kulturelle arv i forbindelse med skovdriften

2 Eksistensen af og evnen hos et institutionelt grundlag til at:

udvikle og vedligeholde programmer, som bevarer kulturelt værdifulde steder og landskaber

3 Eksistensen af et økonomisk-politisk grundlag og finansielle instrumenter samt omfanget hvori de:

tilvejebringer tilstrækkelig økonomisk tilskyndelse til anerkendelse af kulturelle værdier i skovdriftsplanlægningen

4 Eksistensen af informationsmæssige midler til iværksættelse af det politiske grundlag samt evnen til at: foretage undersøgelser af andelen af kulturelt værdifulde steder samt steder af særlig visuel værdi

V . Paneuropæiske Operationelle Retningslinier for bæredygtig skovdrift (BILAG 2 til Resolution L2)

De operationelle retningslinier udgør et fælles grundlag af anbefalinger, der kan benyttes frivilligt og som supplement til nationale og/eller regionale redskaber til yderligere at fremme bæredygtig skovdrift på praktisk niveau i Europas skovområder.

Vedtaget på ekspertniveau

**Femte Forberedende Møde på Ekspertniveau
vedrørende Lissabon-konferencen om Beskyttelse af Skove i Europa
27.-29. april 1998 i Geneve, Schweiz**

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	V-2
2. Anvendelsesmuligheder for de Paneuropæiske operationelle retningslinier.....	V-4
3. Paneuropæiske operationelle retningslinier for bæredygtigt skovdrift.....	V-6
Kriterium 1. Vedligeholdelse og hensigtsmæssig forbedring af skovressourcer og deres bidrag til globale kulstofkredsløb.....	V-6
Kriterium 2. Vedligeholdelse af skovøkosystemernes sundhedstilstand og levedygtighed.....	V-7
Kriterium 3. Vedligeholdelse og befordring af skovens produktive funktioner (træ og andet).....	V-8
Kriterium 4. Vedligeholdelse, bevarelse og hensigtsmæssig forbedring af biologisk diversitet i skovøkosystemerne.....	V-9
Kriterium 5. Vedligeholdelse og hensigtsmæssig forbedring af beskyttelsesfunktioner i skovdriften (især jord og vand).....	V-11
Kriterium 6. Vedligeholdelse af andre socialøkonomiske funktioner og forhold.....	V-12

1. INDLEDNING

Europas skove vokser under mange og forskelligartede økologiske forhold, lige fra Norden til Middelhavsområdet og fra alpine regioner til lavlandsområder. Skovene er gennem århundreder blevet påvirket af menneskets tilstedeværelse og handlinger, og i visse lande udgør de plantede skove en væsentlig del af ressourcerne. Europæisk skovdrift kendetegnes i de fleste lande ved en stor andel af private, spredte, landbrugstilknyttede ejerforhold i begrænset målestok samt i andre lande ved en stor andel af statsskove og skove ejet af private skovvirksomheder.

Skovdrift udøves inden for klart fastlagte ejerforhold og har en lang fortid med nationale/regionale love og regler baseret på langsigtet planlægning. Begrebet "bæredygtighed" er således en gammel tradition inden for europæisk skovdrift, men betydningen af "bæredygtig skovdrift" har i tidens løb udviklet sig efter samfundets skiftede behov. Oprindeligt blev skovdriftens bæredygtighed hovedsageligt set som det vedvarende udbytte af tømmer, der var nødvendigt for at dække den historiske mangel på træ. Men betydningen af skovenes mange andre funktioner har dog også gradvist vundet indpas i skovdriften. I 1980'erne førte bekymringerne om skovenes tilbagegang over hele Europa til øget opmærksomhed på skovenes økonomiske, økologiske, samfundsmæssige og kulturelle værdi blandt offentligheden. I dag er mange væsentlige aspekter omkring bæredygtig skovdrift omfattet af nationale og/eller regionale love og regler og bliver allerede nu overvåget regelmæssigt.

Ønsket om en samlet politisk indsats for at beskytte og yderligere forbedre den bæredygtige drift af Europas skove førte til den Første ministerkonference om beskyttelse af skove i Europa, som blev afholdt i Strasbourg i 1990. På den Anden ministerkonference afholdt i Helsingfors i 1993 tilsluttede ministrene, som var ansvarlige for skovdrift i Europa, sig de internationalt anerkendte UNCED¹⁵ Skovprincipper og tog dermed endnu et skridt i begrebet bæredygtig skovdrifts historie ved bl.a. at vedtage Resolution H1 "Generelle retningslinier for bæredygtig drift af europæiske skove" og Resolution H2 "Generelle retningslinier for bevarelse af de europæiske skoves biologiske diversitet". Disse generelle retningslinier er en politisk forpligtelse fra de stater, som har underskrevet Helsingfors-resolutionen, idet de udtrykker en generel politisk linie og et langsigtet mål om opfyldelse af kravene til Europas skove om levering af mangfoldige varer og tjenesteydelser på en måde, som stemmer overens med deres bæredygtige drift, samt om bevarelse og forbedring af deres biologiske diversitet.

En ny fælles definition på "bæredygtig skovdrift" blev fastlagt i Resolution H1:

"ledelse og brug af skove og skovarealer på en måde og i et tempo, som bevarer deres biologiske diversitet, produktivitet, fornyelsessevne, levedygtighed og deres mulighed for nu og fremover at opfylde relevante økologiske, økonomiske og samfundsmæssige funktioner på lokalt, nationalt og globalt niveau, og som ikke forvolder skade på andre økosystemer".

¹⁵ FNs konference om miljø og udvikling, Rio de Janeiro, 1992.

Med henblik på opfølgning og iværksættelse af de generelle retningslinier blev de paneuropæiske kriterier og indikatorer¹⁶ på nationalt plan vedtaget på ekspertniveau i opfølgingsprocessen på ministerkonferencen i Helsingfors i 1994. De udgør et politikinstrument til vurdering af og rapportering om fremskridtene i retning af bæredygtig skovdrift, som beskrevet i Resolution H1, i de enkelte europæiske lande samt i Europa som helhed.

De seks paneuropæiske kriterier for bæredygtig skovdrift er:

1. Vedligeholdelse og hensigtsmæssig forbedring af skovressourcer og deres bidrag til globale kulstofkredsløb;
2. Vedligeholdelse af skovøkosystemernes sundhedstilstand og levedygtighed;
3. Vedligeholdelse og befordring af skovens produktive funktioner (træ og andet);
4. Vedligeholdelse, bevarelse og hensigtsmæssig forbedring af biologisk diversitet i skovøkosystemerne;
5. Vedligeholdelse og hensigtsmæssig forbedring af beskyttelsesfunktioner i skovdriften (især jord og vand); og
6. Vedligeholdelse af andre socialøkonomiske funktioner og forhold.

De Paneuropæiske operationelle retningslinier er blevet udbygget til yderligere at fremme bæredygtig skovdrift i Europa ved at bringe de internationale forpligtelser ned på niveauet for skovdriftsplanlægning og -udøvelse. De udgør et fælles referencegrundlag af anbefalinger på praktisk niveau, som kan benyttes frivilligt. Disse retningslinier er baseret direkte på Resolution H1 og H2 og følger opbygningen af de seks paneuropæiske kriterier, der blev identificeret som kerneelementer i bæredygtig skovdrift. For nemheds skyld er de opdelt i "Retningslinier for skovplanlægningen" og "Retningslinier for skovdriften", som fokuserer på grundlæggende økologiske, økonomiske og samfundsmæssige krav til bæredygtig skovdrift inden for hvert enkelt kriterium.

De Paneuropæiske operationelle retningslinier skal anvendes i sammenhæng med - og med absolut respekt for - nationale og/eller regionale redskaber og handlinger. De kan ikke anvendes isoleret til at konstatere skovdriftens bæredygtighed. Deres formål er at identificere supplerende handlinger på driftsniveau, som yderligere vil bidrage til skovdriftens bæredygtighed. Dette bør genspejle nationale, økonomiske, økologiske, samfundsmæssige og kulturelle forhold, forskning samt traditionel viden, og skal respektere skov- og miljølovgivningen, beslutninger om fredede arealer, andre generelle principper samt regler for praktisk forstvæsen som f.eks. normer for skovdrift i det pågældende land.

Effektiv iværksættelse af disse retningslinier indebærer en anerkendelse af skovejernes vigtige rolle og juridiske rettigheder. Endvidere kræver iværksættelsen af bæredygtig skovdrift på praktisk niveau kontinuerlig udvikling, undervisning og uddannelse af skovforvaltere,

¹⁶ **Kriterier** betegner eller definerer de grundlæggende elementer, regelsat eller processer, hvormed bæredygtig skovdrift kan vurderes. Ændringsretningen inden for hvert enkelt kriterium angives af regelmæssigt målte **indikatorer**.

skovejere og skovarbejdere, i hvilken forbindelse de Paneuropæiske operationelle retningslinier kan udgøre et vigtigt opslagsværk.

2. ANVENDELSESMULIGHEDER FOR DE PANEUROPÆISKE OPERATIONELLE RETNINGSLINIER

Generelt er de Paneuropæiske operationelle retningslinier udarbejdet til undernational anvendelse på praktisk niveau. Når som helst de benyttes, skal deres indhold tilpasses efter de specielle lokale, økonomiske, økologiske, samfundsmæssige og kulturelle forhold samt efter de allerede eksisterende respektive skovdriftsmæssige og administrative systemer; under denne proces bør der opfordres til deltagelse fra alle interesserede parter side. Alle retningslinier vil derfor ikke nødvendigvis være relevante for alle niveauer, alle typer skov eller alle former for ejerforhold.

For at lette iværksættelsen af disse frivillige retningslinier kan det være nødvendigt at indhente hjælp og rimelig støtte fra staten, samfundet og andre brugere for at opretholde en god interesse-mæssig balance samt et sundt økonomisk grundlag for skovdriften.

Anvendelsesmulighederne for og brugerne af de Paneuropæiske operationelle retningslinier er:

- *Skovforvaltere og skovejere*

Retningslinierne kan hjælpe skovforvaltere og skovejere med planlægning og iværksættelse af forbedret skovdriftsudøvelse og aktiviteter på praktisk niveau. De kan benyttes til at øge kommunikationen og opmærksomheden i forbindelse med begrebet bæredygtig skovdrift og til at opnå de ønskede operationelle handlinger blandt skovejere, skovforvaltere, medarbejdere, entreprenører og andre.

- *Undernationale organisationer*

De undernationale (regionale eller lokale) organisationer kan benytte retningslinierne som referenceværktøj, når der skal gives oplysninger og råd til skovejere og skovforvaltere, ved planlægning af fremgangsmåder og/eller når der skal føres tilsyn med deres iværksættelse. Disse organisationer omfatter f.eks. undernationale administrative forstorganisationer og sammenslutninger af skovejere eller skovforvaltere.

- *Nationale/statslige beslutningstagere*

Retningslinierne kan benyttes som internationalt aftalte rammer for vejledning i skovdrift, idet forpligtelserne indgæt på det internationale forum (UNCEDs skovprincipper og Helsingfors-resolutionerne) føres ned på praktisk plan. De kan ligeledes benyttes som opslagsværk ved fastsættelse af regler for skovdrift og skovplanlægning.

- *International skovdialog*

Retningslinierne udgør et europæisk bidrag til den globale skovdialog. De kan som et værktøj, der repræsenterer enighed inden for den paneuropæiske proces, bidrage til yderligere enighed om bæredygtig drift af alle former for skove på globalt plan.

- *Kommunikationsværktøjer og certificeringsordninger*

Nærværende retningslinier kan være et værktøj, som forbedrer kommunikationen og øger opmærksomheden vedrørende bæredygtig skovdrift. Og selv om certificeringsordninger og andre kvalitetssikringssystemer og -programmer i sig selv er uafhængige af den paneuropæiske proces og er frivillige for de interesserede parter, kan retningslinierne udgøre et vejledende opslagsværk ved fastsættelse af normer for disse systemer.

3. PANEUROPÆISKE OPERATIONELLE RETNINGSLINIER FOR BÆREDYGTIG SKOVDRIFT

Kriterium 1. Vedligeholdelse og hensigtsmæssig forbedring af skovressourcer og deres bidrag til globale kulstofkredsløb

1.1 Retningslinier for skovplanlægningen

- a. Skovplanlægningen bør tilstræbe at vedligeholde eller øge skovene og andre skovbevoksede områder samt hæve kvaliteten af skovressourcernes økonomiske, økologiske, kulturelle og samfundsmæssige værdi, herunder jord og vand. Dette bør finde sted under fuld anvendelse af beslægtede funktioner som f.eks. arealanvendelsesplaner og naturfredning.
- b. Registrering og kortlægning af skovressourcer bør etableres og opretholdes ifølge de lokale og nationale forhold og i overensstemmelse med de i nærværende retningslinier beskrevne emner.
- c. Driftsplaner eller tilsvarende, som passer til skovarealets størrelse og brug, bør udarbejdes og opdateres regelmæssigt. De bør være baseret på gældende lovgivning samt eksisterende arealanvendelsesplaner og bør dække skovressourcerne korrekt.
- d. Overvågning af skovressourcerne og vurdering af deres drift bør finde sted regelmæssigt, og resultaterne bør tilbagemeldes til planlægningsprocessen.

1.2 Retningslinier for skovdriften

- a. Skovdriften bør sikre skovressourcernes mængde og kvalitet på mellemlangt og langt sigt ved en afbalancering af skovnings- og væksthastighederne samt ved fortrinsvis at anvende fremgangsmåder, som minimerer direkte eller indirekte skade på skov-, jord- eller vandressourcerne.
- b. Der bør foretages behørig skovdyrkningstiltag for at bevare - eller bringe - den voksende beholdning af ressourcer på et niveau, som er økonomisk, økologisk og samfundsmæssigt ønskværdigt.
- c. Ændring af forladt landbrugsjord og træløs jord til skovarealer bør overvejes, når som helst dette kan tilføre økonomisk, økologisk, samfundsmæssig og/eller kulturel værdi.

Kriterium 2. Vedligeholdelse af skovøkosystemernes sundhedstilstand og levedygtighed

2.1 Retningslinier for skovplanlægningen

- a. Skovplanlægningen bør tilstræbe at vedligeholde og øge skovøkosystemernes sundhedstilstand og levedygtighed samt genoprette forarmede skovøkosystemer, når som helst dette er muligt med skovdyrkningsmæssige midler.
- b. Skovens sundhedstilstand og levedygtighed bør overvåges regelmæssigt, især biotiske og abiotiske nøglefaktorer som kan påvirke skovøkosystemernes sundhedstilstand og levedygtighed, f.eks. skadedyr, sygdomme, overgræsning og manglende udtynding samt skade forvoldt af klimafaktorer, luftforurening eller skovdriftsaktiviteter.
- c. I skovplanerne, eller hvad der måtte svare dertil, bør der anføres måder og midler til at minimere risikoen for forarmelse af og skade på skovøkosystemerne. Skovplanlægningen bør gøre brug af de politikinstrumenter, der er etableret til støtte for disse aktiviteter.

2.2 Retningslinier for skovdriften

- a. Skovdriften bør gøre bedst mulig brug af naturlige strukturer og processer og benytte præventive biologiske midler hvor - og i det omfang - dette er økonomisk muligt for at bevare og forbedre skovens sundhedstilstand og levedygtighed. En tilstrækkelig genetisk, arts- og strukturel diversitet bør fremmes og/eller opretholdes for at øge skovens stabilitet, levedygtighed og modstandskraft over for ugunstige miljøfaktorer og styrke de naturlige reguleringsmekanismer.
- b. Hensigtsmæssig skovdrift - som f.eks. genplantning og skovrejsning med træarter og provenienser, som passer til forholdene på stedet, eller brug af dyrknings-, skovnings- og transportmåder, som minimerer skade på træer og jord - bør finde sted. Spild af olie under skovdriftsaktiviteter og vilkårlig deponering af affald på skovarealer bør altid undgås.
- c. Brug af pesticider og herbicider bør minimeres, idet man i stedet overvejer brug af hensigtsmæssige skovdyrkningsmæssige alternativer og andre biologiske midler.
- d. Såfremt der benyttes gødningsmidler, bør de anvendes på kontrolleret vis og med behørig hensyntagen til miljøet.

Kriterium 3. Vedligeholdelse og befordring af skovenes produktive funktioner (træg og andet)

3.1 Retningslinier for skovplanlægningen

- a. Skovplanlægningen bør tilstræbe at bevare skovenes evne til at producere en række skovprodukter og tjenesteydelser af træ eller andet på et bæredygtigt grundlag.
- b. Skovplanlægningen bør tilstræbe at opnå sunde økonomiske resultater, idet der tages højde for mulige nye markeder og økonomiske aktiviteter i forbindelse med alle skovenes relevante varer og tjenesteydelser.
- c. I skovplanerne, eller hvad der måtte svare dertil, bør der tages højde for skovarealets forskellige anvendelsesmåder og funktioner. Skovplanlægningen bør gøre brug af de politikinstrumenter, der er etableret til støtte for produktionen af salgbare og ikke salgbare varer og tjenesteydelser fra skovene.

3.2 Retningslinier for skovdriften

- a. Skovdriften bør sikres kvalitetsmæssigt med henblik på at bevare og forbedre skovens ressourcer og fremme en bred produktion af varer og tjenesteydelser på langt sigt.
- b. Fornyelses-, dyrknings- og skovningsaktiviteter bør udføres i tide og altid på en måde, som ikke mindsker stedets produktionsevne, f.eks. ved at undgå beskadigelse af tilbageværende bestande og træer samt af skovjorden, og ved brug af hensigtsmæssige systemer.
- c. Skovning og høstning af skovprodukter i form af såvel træer som andet bør ikke overstige et niveau, som er bæredygtigt på længere sigt, og der bør gøres optimal brug af de skovede/høstede skovprodukter under behørigt hensyn til bortfjernelse af næringsstoffer.
- d. En hensigtsmæssig infrastruktur som f.eks. veje, slæbespor og broer bør planlægges, etableres og vedligeholdes for at sikre effektiv levering af varer og tjenesteydelser samtidig med, at de negative miljøpåvirkninger minimeres.

Kriterium 4. Vedligeholdelse, bevarelse og hensigtsmæssig forbedring af biologisk diversitet i skovøkosystemerne

4.1 Retningslinier for skovplanlægningen

- a. Skovplanlægningen bør tilstræbe at vedligeholde, bevare og forbedre den biologiske diversitet på økosystemmæssigt, artsmæssigt og genetisk niveau samt, hvor dette måtte være relevant, på landskabsmæssigt niveau.
- b. Skovplanlægning, landbaseret taksering/registrering og kortlægning af skovressourcer bør indbefatte økologisk vigtige skovbiotoper, idet der tages højde for fredede, sjældne, fødsomme eller repræsentative skovøkosystemer, f.eks. områder langs vandløb, vådområdebiotoper, områder indeholdende endemiske arter og habitater for truede arter - som defineret i anerkendte referencelister - samt truede eller fredede genetiske ressourcer på deres oprindelige plads.

4.2 Retningslinier for skovdriften

- a. Naturlig fornyelse bør foretrækkes, forudsat forholdene kan sikre skovressourcernes mængde og kvalitet, og de eksisterende provenienser er af tilstrækkelig kvalitet for stedet.
- b. Til genplantning og skovrejsning bør man, hvor dette måtte være hensigtsmæssigt, foretrække træarter og provenienser, som er velegnede til forholdene på stedet. Man bør kun benytte de indførte arter, provenienser eller varianter, hvis indvirkning på økosystemet og på de hjemmehørende arters og lokale proveniencers genetiske integritet er blevet vurderet, og såfremt negative indvirkninger kan undgås eller minimeres.
- c. Skovdriften bør, hvor dette er hensigtsmæssigt, fremme en diversitet af både horisontale og vertikale strukturer, f.eks. uensaldrende bevoksninger og en artsrig diversitet som f.eks. blandingsbevoksninger. Hvor det måtte være hensigtsmæssigt, bør skovdriften også tilstræbe at bevare og genoprette landskabets diversitet.
- d. Traditionelle skovdriftssystemer, der har skabt værdifulde økosystemer som f.eks. underskov på passende steder, bør støttes, når dette er økonomisk muligt.
- e. Dyrknings- og skovningsaktiviteter bør udføres på en måde, som ikke forvolder varig skade på økosystemerne. Hvor dette er muligt, bør man træffe praktiske foranstaltninger for at forbedre eller bevare den biologiske diversitet.
- f. Infrastrukturen bør planlægges og konstrueres på en måde, som forvolder mindst mulig skade på økosystemerne, især på sjældne, følsomme eller repræsentative økosystemer og genetiske reserver, og som tager højde for truede eller andre vigtige arter - især hvad angår deres spredningsmønstre.
- g. Under behørigt hensyn til de driftsmæssige målsætninger bør der træffes forholdsregler for at afbalancere presset fra dyrebestande og græsning på skovens fornyelse og vækst samt på den biologiske diversitet.
- h. Stænde og vætede døde træer, hule træer, gamle småkove og specielle sjældne træarter bør man lade stå i den mængde og fordeling, som er nødvendig for at sikre biologisk diversitet, idet man tager højde for den mulige indvirkning på skovens og de omgivende økosystemers sundhedstilstand og stabilitet.
- i. Særligt vigtige skovbiotoper, f.eks. vandkilder, vådområder, blottede klipper og slugter, bør beskyttes eller - hvor dette måtte være hensigtsmæssigt - genoprettes, hvis de er blevet beskadiget som følge af skovdrift.

Kriterium 5. Vedligeholdelse og hensigtsmæssig forbedring af beskyttelsesfunktioner i skovdriften (især jord og vand)

5.1 Retningslinier for skovplanlægningen

- a. Skovplanlægningen bør tilstræbe at bevare og forbedre skovens beskyttende funktioner over for samfundet, f.eks. beskyttelse af infrastruktur, beskyttelse mod erosion, beskyttelse af vandressourcer og beskyttelse mod ugunstige påvirkninger fra vand som f.eks. oversvømmelse og laviner.
- b. Områder, som udfører bestemte, anerkendte beskyttelsesfunktioner for samfundet, bør registreres og kortlægges, og man bør i skovplanerne eller tilsvarende tage fuldt hensyn til disse områder.

5.2 Retningslinier for skovdriften

- a. Man bør være særlig varsom med skovdriftsaktiviteter på følsomme jordtyper, i erosionsudsatte områder samt i områder, hvor aktiviteterne kan medføre kraftig erosion af jord ned i vandløb. U hensigtsmæssige fremgangsmåder som f.eks. dybdepløjning og brug af uegnede maskiner bør undgås i disse områder. Der bør træffes særlige foranstaltninger for at minimere dyrebestandens pres på skovene.
- b. Man bør være særlig varsom med skovdriftsaktiviteter på skovarealer med vandbeskyttende funktioner for at undgå negativ påvirkning af vandressourcernes kvalitet og mængde. U hensigtsmæssig brug af kemikalier og andre skadelige stoffer eller u hensigtsmæssige skovdriftsaktiviteter, som påvirker vandets kvalitet på skadelig vis, bør undgås.
- c. Bygning af veje, broer og anden infrastruktur bør udføres på en måde, som minimerer blotlægningen af mineraljord, forhindrer nedfald af jord i vandløb og som bevarer vandløbs og flodlejers naturlige niveau og funktion. Passende vejafvandingsystemer bør oprettes og vedligeholdes.

Kriterium 6. Vedligeholdelse af andre socialøkonomiske funktioner og forhold

6.1 Retningslinier for skovplanlægningen

- a. Skovplanlægningen bør tilstræbe at respektere skovenes mange funktioner i forhold til samfundet, tage hensyn til skovdriftens rolle i landdistrikternes udvikling og især overveje nye beskæftigelsesmuligheder i forbindelse med skovenes socialøkonomiske funktioner.
- b. Ejendomsret og jordbesiddelsesordninger bør være klart defineret, dokumenteret og konstateret for det pågældende skovareal. Ligeledes bør juridiske, sædvanemæssige og traditionsmæssige rettigheder vedrørende skovarealet klarlægges, anerkendes og respekteres.
- c. Der bør sikres passende offentlig adgang til skovene til rekreative formål, idet der tages hensyn til ejendomsret samt andres rettigheder, påvirkningen af skovressourcerne og økosystemerne samt foreneligheden med skovens andre funktioner.
- d. Steder af særlig anerkendt historisk, kulturel eller åndelig betydning bør fredes eller drives på en måde, som tager behørigt hensyn til stedets betydningsfuldhed.
- e. Skovforvaltere, entreprenører, medarbejdere og skovejere bør gives tilstrækkelige oplysninger og tilskyndelse til hele tiden via uddannelse at holde sig à jour vedrørende bæredygtig skovdrift.

6.2 Retningslinier for skovdriften

- a. Skovdriften bør gøre bedst mulig brug af lokale erfaringer og viden om skove, som f.eks. måtte findes i lokalsamfundene, blandt skovejere, ikke-statslige organisationer og den lokale befolkning.
- b. Der bør være sikre arbejdsforhold, og der bør ydes vejledning og uddannelse i sikkerhed på arbejdspladsen.
- c. Skovdriftsaktiviteterne bør tage hensyn til alle socialøkonomiske funktioner, især skovenes rekreative og æstetiske værdi, ved f.eks. at opretholde varierede skovsammensætninger og ved at fremme tilstedeværelsen af attraktive træer, småskove og andre forhold som f.eks. farver, blomster og frugter. Dette bør dog gøres på en måde og i et omfang, som ikke medfører alvorlige negative påvirkninger af skovressourcerne og skovarealerne.